

ARHIVA +

Južna strana (I): Treća utopija i stvarnost iza Lučkog

Emir Imamović Pirke

uto, 19/08/2025 - 15:44

Prizor iz centra Zadra

Foto: HINA/Zvonko KUCELIN

„Nakon prve i druge, moja zemlja počinje treći ciklus svoje utopije, svoje abortirane modernizacije. Oni koji znaju kako su prva dva završila, razumljivo znaju kako će i ovaj. Sve se to dogodilo u stotinu godina od ove slike. Ali ljudi na njoj o tome ništa ne mogu znati. Ne mogu znati ni da slijedi jedan rat, ni drugi, ni da će im se putevi rastepsti od Aucklanda do Čilea, ne znaju za sve ratove, industrijalizacije, inflacije i devalvacije, urbanizacije i etnička čišćenja koja će stoljeće pred njima donijeti. Ne mogu zamisliti da će u njihovu selu – malom i nepomičnom mještašcu iz kojeg se bježi – kuće jednom kupovati Kanađani, Šveđani i Irci. Blaženo nesvjesni, oni slave svoje bratimstvo, svoje procešjune, parce, štandarce i torce, blaženo vjerujući da jedan svijet – svijet kakav jedini poznaju 400 godina – neće i ne može prestati postojati. Gledam ih, tronut tim dirljivim, bezazlenim neznanjem. Gledam - i mislim: hoćemo li (ili: kome ćemo) mi za sto godina izgledati isto tako bezazleno, dirljivo obnevidjeli? To je ono o čemu mislim dok gledam obiteljsku sliku iz 1914., iz posljednjih tjedana jednog svijeta koji još ne zna da mu je odzvonilo“, piše splitski novinar, pisac i filmolog, Jurica Pavičić, u tekstu „Slika moje obitelji iz 1914.“, inspiriranom jednim i rijetkim snimkom Pavičića iz hvarskog sela Vrbanj – snimkom čijim bi opisom mogao započeti veliki roman epohe – objavljenim u njegovoj zbirci eseja „Knjiga o jugu“ (Profil,

2018.), svakako jednoj od najznačajnijih knjiga o Dalmaciji nastaloj u ovom stoljeću.

„Mi smo lani imali najjaču turističku sezonu - 21,7 milijuna dolazaka, 110 milijuna noćenja, 15 milijardi eura prihoda od turizma i s time povezanih djelatnosti. Imaju i drugi more, imaju i drugi plaže, imaju otoke i obalu i ponudu i kulturu i baštinu. Prema tome, nismo jedini kao destinacija i zato treba biti jako mudar u politici cijena“, izjavio je predsjednik Vlade Republike Hrvatske, Andrej Plenković, početkom lipnja 2025. pokušavajući, i to izuzetno neuspješno, utjecati na rentijere i ugostitelje s juga koji su za ovo ljeto, kao i za svako prethodno, pripremili nove cjenike u kojima, pored ostaloga, piše da pivo koje se u Zagrebu može popiti za dva i pol – tri eura, pa i manje za one što poznaju skrivenije i jeftinije metropolitanske kutke, košta pet!

Liberali uvijek imaju jednostavna objašnjenja. Da nema potražnje, rekli bi, ne bi bilo ni ponude. Točnije: da nema onih što su spremni piti pivo od pet eura za pola litre, ne bi bilo ni onih što ga po toj cijeni toče.

„U teoriji nema razlike između teorije i prakse. U praksi – ima“, rekao je Otto von Grunt, inovativni član grupe TNT, bivši pilot Luftwaffea i demobilizirani poljoprivrednik, širokim narodnim masama poznatiji kao Grunf iz kulnog stripa „Alan Ford“.

U teoriji, dakle, zbilja postoje spremni plaćati skupo pivo u Dalmaciji, ali – što je već praksa - cijela dva, pa eto neka bude i tri mjeseca u godini. U ostalih devet lokali su ili zaključani i na vratima piše da će biti otvoreni u travnju iduće godine ili gotovo prazni, posebice u siječnju i veljači kada se gradovi pretvaraju u opustjele kulise i skladišta ugostiteljske opreme na otvorenom.

I u teoriji i u praksi život u Zagrebu ne počinje s dolaskom prvih turista, niti potpuno prestaje nakon Adventa, platežna moć građana je bolja, prosječna, redovita primanja viša, broj bogatih je veći nego u ostatku Hrvatske, pa je, opet, glavni grad za južnjake i to, dakle glavni grad, ali i mjesto gdje novac jednostavno vrijedi više.

Za sedam godina, koliko je prošlo od dijelom proročanske Pavičićeve knjige, pa do premijerove molbe da se pri formiranju cijena na obali ne ponaša kao da sutra ne postoji, Dalmacija, dijelom Kvarner i Istra su nastavile živjeti „treći ciklus svoje utopije“ u kojem se još uvijek vrti ozbiljan, jako ozbiljan novac, dok gradovi gube urbane karakteristike, beton osvaja preostale, neizgrađene dijelove obale, a život je za turističke djelatnike ono čega nema između dvije sezone, dok je za sve ostale - iza Lučkog.

Cijena piva je, naravno, u svemu najmanje bitna. Ona je tu tek ilustracije radi, kao što su mogli biti restoranski ručak, pašteta u kvartovskom dućanu, sat vremena parkinga ili muško šišanje.

Jug i sjever su dva dijametralna svijeta u jednoj zemlji, baš kao što su bila i prije dvadesetak godina, ali na sasvim drugačiji način. Negdje u to vrijeme, dakle početkom stoljeća, Pavičićeve kolege i prijatelji Boris Dežulović i Ivica Ivanišević nekim su književnim poslom iz Splita doputovali u Zagreb. Taj je posao danas nevažan, ali je bitno ostalo izrečeno u jednom od radijskih intervjua koji su dali povodom dolaska u glavni grad. Ivanišević je, naime, kazao kako svaki puta kada iz drugog hrvatskog grada po veličini dođe u prvi ima osjećaj kako je „prespavao carinsku i pasošku kontrolu“.

Grad u kojem je živio – danas će reći da „ne živi u Splitu, već u stanu“ – bio je poput Šibenika ili Zadra samo sa više zgrada i ljudi: deindustrijaliziran i osiromašen, besperspektivan, turistima tranzitni, domaćima oronuo, više, kažimo tako, tehnički nego suštinski živ, a posjetiteljima iz i tada siromašnije Bosne i Hercegovine nimalo skup. Posla je bilo malo, droge puno, studenti su odlazili da se, mahom, ne vrata – osim na godišnji – cijene četvornog metra stana u najljepšem dijelu Splita ili najužem centru Šibenika bile su niže od

onih u, recimo, Cvjetnom naselju, a bolja budućnost se, kako je kazao veliki hrvatski pjesnik, pokojni Danijel Dragojević, vidjela jedino u retrovizoru.

Sa druge strane prespavane granice je bio grad u doslovnom značenju. Uređen i blještav, pun događanja neovisno o kalendaru, centar političke i financijske moći u koji se išlo na studij, specijalistički pregled ili promociju knjige, uz obaveznu provjeru stanja i dozvoljenog minusa na tekućem računu.

Ponešto je isto ili slično i danas: Zagreb nakon potresa više nije uređen kao prije, blještav otprilike jeste, pun je događanja neovisno o kalendaru, centar je političke i financijske moći u kojeg se ide na studij, na specijalistički pregled ili u IKEU, dok se iz njega ka jugu kreće uz obaveznu provjeru stanja i dozvoljenog minusa na tekućem računu. Sve ostalo je... O tome u nastavcima koji slijede.

Prvi tekst iz novinarskog projekta "Južna strana" realizira se u okviru projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije za 2025.

najnovije

uto, 30/09/2025 - 10:55

Južna strana (VII): Sluge pokorne i profitabilne

uto, 30/09/2025 - 10:00

U Europi se godišnje baci hrane u vrijednosti od 130 milijardi eura

pet, 26/09/2025 - 15:42

Možemo pokrenuo peticiju za priznanje Palestine

pet, 26/09/2025 - 12:37

Završilo drugo izdanje Zagrebačkih kvartova kulture: četrnaest kvartova, više od sto događanja, 300 izvođača i čak 30 tisuća posjetitelja

pet, 26/09/2025 - 12:27

Činjenice su najveći neprijatelj utjehe

pet, 19/09/2025 - 12:49

Teorija balegarskog klečanja: Pune dvije godine poslije

pet, 19/09/2025 - 12:01

Europski Zagreb i duga mračna noć uokolo

čet, 18/09/2025 - 13:26

Aktivist romskog civilnog društva Siniša-Senad Musić o školovanju Roma: Romski kult nevinosti ubire jako visoku cijenu

uto, 16/09/2025 - 15:08

Uz studentsku pobunu u Srbiji: Dva paradoksa, dva mita i jedna pobuna

uto, 16/09/2025 - 11:33

Problem za ponuđeno rješenje

Impressum

Forum.tm | Nakladnik: neprofitna udruga Dom kulture Zagreb | Adresa:
Nova cesta 115,

10000 Zagreb | email: domkulturezagreb@gmail.com | Uredništvo: Dom
kulture Zagreb

TKO? Neprofitna udruga Dom kulture **ŠTO?** Forum.tm, prostor za

slobodne ljude i one koji to žele postati **KADA?** Jučer, danas, sutra

GDJE? www.forum.tm ** ZAŠTO?** Da bi stvari bile jasnije